

Digitalisering in cultuur- en erfgoededucatie

Dit is een bewerking van een column die werd uitgesproken op het Symposium Cultuuronderwijs verDIGITAALd? - Digitale innovatie in cultuur- en erfgoedonderwijs in het licht van 21e-eeuws leren, op 1 november bij de Marnix Academie in Utrecht

Als je bent gevraagd om een column over digitalisering, heb je grofweg 2 mogelijkheden: ik kan spreken over de onbegrensde mogelijkheden van digitalisering, over wat digitalisering ons allemaal kan brengen. Of juist over de keerzijde: we gaan naar de verdoemenis, real life gaat ten koste van digitale mogelijkheden, we moeten onszelf beschermen!

Wellicht zou het in deze context interessant zijn om te kiezen voor de keerzijde van digitalisering: ik sta hier immers vermoedelijk voor een groep believers. Zo werkt dat nu eenmaal: mensen gaan naar conferenties over onderwerpen waar ze mee aan de slag willen. Die constatering laat meteen zien wat u allen te doen hebt als u dit onderwerp serieus neemt: u moet die doemdenkers of die mensen die de mogelijkheden van digitalisering nog niet zien, meenemen in uw denken, hen enthousiasmeren om aan de slag te gaan.

Als LKCA leveren we graag onze bijdrage in het delen van relevant onderzoek, van goede voorbeelden en van do's en don'ts. En ook brengen we graag mensen die zich vooruit willen op dit thema. Ik nodig u dan ook van harte uit om ons daarin op te zoeken als wij iets kunnen betekenen.

Als het gaat over digitalisering en cultuureducatie, zien wij drie functies:

- Digitale middelen als archief
- Digitale middelen als medium
- Digitale middelen als instrument voor leren en reflectie

In de praktijk lopen deze vaak door elkaar en zijn altijd van enige invloed op elkaar. Zo heeft de Hermitage het project Hollandse Meesters in de klas, waarbij kinderen zelf een digitale tentoonstelling kunnen maken, masterclasses fotograferen krijgen en dat alles in de vorm van een wedstrijd. 21ste eeuwse vaardigheden all over the place!

De inzet van digitale middelen als archief is waarschijnlijk in onze sector de verst ontwikkelde digitale functie. Zeker in de erfgoedsector is een enorme slag gemaakt in de digitalisering. Het ontsluiten van collecties, het registreren van voorstellingen, de opnamen van muziek: het biedt allemaal ook voor educatie geweldige mogelijkheden. En helemaal mooi wordt het als die mogelijkheden groter zijn dan in het echt. Denk bijvoorbeeld aan het digitaal inzoomen op schilderijen waar je normaal niet zo dichtbij kunt komen. Of collectie-onderdelen die in de kelder staan en die je in het museum dus niet kunt bekijken, maar virtueel wel. Het lijkt me goed als het kabinet nog even over dergelijke mogelijkheden nadenkt voordat ze alle kinderen van Nederland in de bus naar het Rijksmuseum gaan zetten. Investeren in virtuele-reality-mogelijkheden is meer van deze tijd en nog beter voor het milieu ook.

Bent u al in het Mondriaanhuis geweest? Voor mij een geweldig voorbeeld van de inzet van digitale middelen als eigen medium, in dit geval in combinatie met bestaande kunst. Tinker Imagineers ontwikkelde meerdere digitale installaties op basis van de kunstwerken en het leven van Piet Mondriaan. De installaties werden niet voor niets genomineerd voor een Britse

design-award. Binnenkort ga ik er met mijn oudste zoon heen en ik verheug me er nu al op hoe hij zich hierin zal laten meenemen en zo de kunst van Mondriaan en het leven en de muziek in Mondriaans tijd op een andere manier leert kennen.

Digitale middelen als medium stellen de gevestigde orde ook voor vraagstukken. Ze beïnvloeden immers ons denken: fragmentarisering van beeldtaal, verandering van taalbeleving door sms en whatsapp en het wijd verspreiden van jongerencultuur via media: de cultuursector heeft er niet altijd een antwoord op. Wat mij betreft laat het zien hoe belangrijk is dat we zorgen voor voldoende diversiteit bij de professionals waar we mee werken: jongere generaties verhouden zich fundamenteel anders tot digitalisering dan oudere. Met 2 zoons van 8 en 5 ondervind ik dagelijks aan den lijve hoe groot verschillen tussen generaties wat dat betreft zijn.

Met de inzet van digitale middelen als instrument voor leren en reflectie staan we in de cultuursector denk ik nog aan het begin. Een collega wees me erop dat een van de pioniers op dit gebied Bob Ross was. Kent u hem nog? Met zijn *The Joy of Painting* inspireerde hij van 1982 tot en met 1993 via de televisie vele mensen om te gaan schilderen. Voor veel mensen is het tegenwoordig vanzelfsprekend om als ze iets nieuws willen leren eerst op Youtube te kijken. Ikzelf ben bijvoorbeeld heel blij met mijn yogajuf Adriene waarbij ik elke ochtend een sessie van een halfuur volg. Mijn zoon leert typen via Donald Duck en het is geweldig om te zien hoe de digitale mogelijkheden worden ingezet om hem op een leuke manier te laten leren. Zó leuk, dat hij af en toe niet achter de laptop weg te slaan is.

Digitale middelen staan nu vaak volledig los van meer traditionele vormen van leren. De uitdaging is om digitale leermiddelen veel meer te integreren in onze manier van werken. We zullen daarin gezamenlijk moeten optrekken Zeker in een versnipperde sector met heel veel kleine organisatie en zzp-ers is dat een uitdaging.

Als het gaat over toegankelijkheid van cultuur voor iedereen, dan biedt digitalisering mijns inziens enorme kansen en ik vind het onze gezamenlijke opdracht om te bezien hoe we digitalisering kunnen benutten om cultuureducatie betaalbaar te krijgen of te houden voor iedereen. Zeker buitenschools. In de uitwerking daarvan, komen we onvermijdelijk ook op de andere rol die van de professional gevraagd wordt. Dat is spannend, maar het is de hoogste tijd om daar met elkaar het gesprek over aan te gaan.

Al met al moeten we van digitalisering natuurlijk geen wonderen te verwachten. Maar ik denk dat we vandaag allemaal hebben kunnen zien wat de mogelijkheden zijn. En het is onze opdracht om serieus te bekijken hoe we het benutten om meer mensen te bereiken, op een betere of leukere manier en daarbij ook vragen durven stellen over wat dat van ons vraagt. En het LKCA doet daar graag aan mee.

Sanne Scholten, directeur van het LKCA